

2004. 528 с.

4. Адміністративне процесуальне право / За заг. редак. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017. 321 с.

5. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>

REFERENCES:

1. Pietkov, S.V. (Ed.) (2021). Publichni pravovidnosyny: vidpovidalnist za pravoporushennia. [Public legal relations: liability for offenses]. 120. [in Ukrainian].

2. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia. (1984, December 7). [Code of Ukraine on administrative offenses]. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/law/show/> [in Ukrainian].

3. Kolpakov, V.K. (2004). Administratyvno-deliktnyi pravovy fenomen. [Administrative-delict legal phenomenon]. 528. [in Ukrainian].

4. Minka, T.P. (Ed.) (2017). Administratyvne protsesualne pravo. [Administrative procedural law]. 321. [in Ukrainian].

5. Pro administratyvni posluhy. (2012, September 6). [On administrative services]. Zakon Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 24.05.2023

УДК 347.62 (477+4/8)

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-321-326

Плюшко Дмитро Сергійович,

аспірант кафедри цивільного права Національного університету

«Одеська юридична академія»

e-mail: gkm2016@ukr.net<https://orcid.org/0000-0002-1676-5425>**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЖИМУ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ В УКРАЇНІ ТА ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄС**

У запропонованій статті визначається, що специфіку відносин з приводу належного подружжю майна у багатьох державах прийнято розкривати через категорію «правовий режим майна подружжя» (matrimonial property regimes), проте деяким правовим системам цей термін сам по собі невідомий, незважаючи на присутність в законодавстві відповідних правових норм.

В цьому відношенні представляє інтерес автономне тлумачення, без посилання на національні законодавства, дане судом Європейських Співтовариств, уповноваженим Радою спільнот в 1971 року здійснювати таку діяльність стосовно Брюссельської конвенції 1968 року.

Режим майнових відносин між подружжям, що включає сукупність норм, що регулюють майнові відносини подружжя, інакше, ніж це робить загальне право щодо осіб, які не перебувають у шлюбі.

Подружній режим майна впливає з існування сімейних відносин між подружжям. Подружній режим власності настільки тісно пов'язаний із шлюбом, що, незважаючи на те, що вони стосуються майнових відносин між подружжям та між подружжям і третіми особами, вони повинні розглядатися як частина сімейного права.

Майнові відносини подружжя слідує за долею шлюбу (виникають з факту шлюбу і припиняються у разі припинення шлюбу).

Законне регулювання (законний режим майна подружжя) являє собою таку сукупність правових засобів регулювання майнових відносин подружжя, в якій основне значення мають законодавчі норми, акти державної влади, правила, вироблені судовою практикою (судовий прецедент), що встановлюють загальні правила поведінки подружжя в майновій сфері.

Ключові слова: цивільні відносини, шлюб, майно, припинення шлюбу, розірвання шлюбу, режим майна подружжя, розлучення, сім'я, сімейні відносини, шлюбні відносини, сімейне право.

Plushko D. CERTAIN ISSUES OF LEGAL REGULATION OF MARITAL PROPERTY IN UKRAINE AND SOME EU COUNTRIES

The proposed article states that the specifics of the relationship regarding the property of the spouses in many countries is disclosed through the category of "matrimonial property regimes", but some legal systems do not know this term in itself, despite the presence in the legislation of the relevant legal norms.

In that regard, the autonomous interpretation given, without reference to national law, by the Court of Justice of the European Communities, authorized by the Council of the Communities in 1971 to carry out such activities in relation to the 1968 Brussels Convention, is of interest.

The regime of property relations between spouses, which includes a set of rules governing the property relations of spouses, is different from the common law for persons who are not married.

The marital property regime follows from the existence of family relations between spouses. Marital ownership is so closely linked to marriage that, although it relates to property relations between spouses and between spouses and third parties, they should be considered as part of family law.

The property relations of the spouses follow the fate of the marriage (arise from the fact of marriage and are terminated in case of divorce).

Legal regulation (legal regime of marital property) is a set of legal means of regulating property relations of spouses, in which the main importance of legislation, acts of state power, rules developed by case law (judicial precedent), establishing general rules of conduct of spouses in the property sphere.

Key words: civil relations, marriage, property, divorce, marital property regime, family, family relations, marital relations, family law.

Постановка проблеми. Специфіку відносин з приводу належного подружжю майна у багатьох державах прийнято розкривати через категорію «правовий режим майна подружжя» (matrimonial property regimes), проте деяким правовим системам цей термін сам по собі невідомий, незважаючи на присутність в законодавстві відповідних правових норм.

В цьому відношенні представляє інтерес автономне тлумачення, без посилання на національні законодавства, дане судом Європейських Співтовариств, уповноваженим Радою спільнот в 1971 року здійснювати таку діяльність стосовно Брюссельської конвенції 1968 року.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичну основу дослідження склали наукові праці таких науковців, як С.С. Алексєєв, М.В. Антокольська, С.М. Братусь, С.Б. Булеца, Є.М. Ворожейкін, Д.В. Генкін, К.М. Глиняна, В.С. Гопанчук, К.А. Граве, О.В. Дзера, А.С. Довгерт, І.В. Жилінкова, О.С. Іюффе, О.М. Калітенко, В.В. Луць, З.В. Ромовська, Є.А. Суханов, О.І. Сафончик, В.А. Тархова, Є.О. Харитонов, Ю.С. Червоний та інші.

Метою статті є науковий аналіз загальних положень окремих країн ЄС та України, які регулюють майнові правовідносини подружжя.

Викладення основного матеріалу дослідження. Режим майнових відносин між подружжям, що включає сукупність норм, що регулюють майнові відносини подружжя, інакше, ніж це робить загальне право щодо осіб, які не перебувають у шлюбі.

Подружній режим майна випливає з існування сімейних відносин між подружжям. Подружній режим власності настільки тісно пов'язаний із шлюбом, що, незважаючи на те, що вони стосуються майнових відносин між подружжям та між подружжям і третіми особами, вони повинні розглядатися як частина сімейного права.

Майнові відносини подружжя слідує за долею шлюбу (виникають з факту шлюбу і припиняються у разі припинення шлюбу).

Законне регулювання (законний режим майна подружжя) являє собою таку сукупність правових засобів регулювання майнових відносин подружжя, в якій основне значення мають законодавчі норми, акти державної влади, правила, вироблені судовою практикою (судовий прецедент), що встановлюють загальні правила поведінки подружжя в майновій сфері.

В зарубіжних країнах сьогодні сформувалися три основні види законних режимів майна подружжя:

- 1) спільність подружнього майна (Франція, Іспанія, Нідерланди);
- 2) роздільне майно подружжя (Великобританія, ФРН, Австрія, Греція);
- 3) режим умовної «відкладеної» спільності (Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія).

Наприклад у Франції до складу загального майна подружжя включається все майно, придбане в період шлюбу (але не в дар і не в спадщину), включаючи надходження від власних професійних занять, а також рахунок плодів і доходів від роздільного майна («Спільність придбань» - ст. 1401 ЦК Франції [6, 18, с. 48-54, 23, 9, с. 36-47]).

Стаття 262-2 ЦК Франції [11] передбачає, що будь-яке договірне зобов'язання, укладене одним з подружжя в обтяження спільного майна, всяке відчуження спільного майна, вироблене одним з них в межах своїх повноважень після первинного заяви про розлучення, буде оголошено недійсним, якщо доведено, що мало місце порушення прав іншого з подружжя [10, с. 369-371, 12, 21].

Згідно ст. 1421 ЦК Франції угоди, сумлінно укладені одним з подружжя, поширюються і на іншого. Відповідно до ст. 220 ЦК Франції кожен з подружжя має право самостійно укладати договори, що стосуються ведення домашнього господарства або виховання дітей: будь боргове зобов'язання, прийняте на себе одним з подружжя, покладається на іншого солідарно. Борги входять до складу пасивів спільності майна подружжя (ст. 1409 ЦК Франції) [19].

Представляють інтерес правила розподілу майна подружжя на випадок зловживання з боку одного з них. Так, ст. 1477 ЦК Франції [11] передбачає, що «той з подружжя, хто розкрав майно спільності або вкриває його, позбавляється своєї частки на це майно. Той, хто навмисне приховав існування загального боргу, повинен взяти його в повному обсязі на себе». Приховування не обов'язково містить в собі акт присвоєння, але може впливати з будь-якої поведінки, з якого можна зробити висновок про навмисному позбавленні частки другого з подружжя. Приховування може бути скоєно до або після припинення спільності спільних власників, але до кінця розділу. Дії з приховування повинні характеризуватися як умисні, приховування та незаконне заволодіння існують, оскільки є факти, що вказують на намір зазіхати на

рівність поділу майна. Санкцією за зловживання є визнання виняткової власності другого з подружжя на укриті речі, а також її плоди і доходи від її використання [24].

В Іспанії також встановлена спільність спільних активів (*Sociedad de gananciales*). Зміна режиму майна в період шлюбу можливо, тільки якщо така зміна не буде порушувати права третіх осіб, включаючи права дітей [25]. Регламентуючи спільність майна, порушується питання і про оплату побутових витрат - вони оплачуються за рахунок спільного майна подружжя (ст. 1318) [13]. Дане зобов'язання підкріплено можливістю його примусового виконання в судовому порядку з використанням такої забезпечувальної заходи, як авансові платежі. З урахуванням майнового стану подружжя суд може звільнити одного з них (менш економічно забезпеченого) від зобов'язань побутового характеру. У подібних випадках ці витрати покладаються на другого з подружжя або відшкодовуються за рахунок загального майна подружньої пари, якщо така є.

У відповідно до місцевих звичаїв і сімейними обставинами в відношенні звичайних потреб сім'ї діє презумпція сумлінності поведінки кожного з подружжя (п. 1 ст. 1319). У випадках вчинення дій з управління або розпорядження майном одним з подружжя, коли закон вимагає згоди другого з подружжя, а воно не було отримано, такі дії можуть бути анульовані в судовому порядку за вимогу чоловіка, чия згода не було отримано, або на вимогу його спадкоємців (п. 1 ст. 1322). Вважаються абсолютною недійсними безоплатні угоди з спільним майном, вчинені без згоди другого з подружжя (п. 2 ст. 1322) [13].

Заслужує на увагу ст. 1320, що встановлює можливість спільного користування предметами домашньої обстановки та вжитку, включаючи меблі, незалежно від того, кому з подружжя належить дане майно на праві власності. У разі смерті одного з подружжя ці речі переходять у спадок до пережили дружину (ст. тисяча триста двадцять одна). Не діє дана норма щодо ювелірних виробів і майна, що має історичну або художню цінність, і інших дорогих речей.

В іспанському законодавстві прямо врегульовано, що подружжя може укласти будь-які договори один з одним (ст. 1323). Подарунки регулюються звичайними правилами, за винятком випадків, встановлених законом (ст. 1336 і ст. 1337). Дарування подружжю передбачає виникнення загальної власності в рівних частках на предмет дару, якщо інше не визначить дарувальник (ст. 1339) [13].

Також встановлено майно, яке вважається особистою власністю чоловіка: речі і майнові права, які належали до вступу в шлюб; майно, придбане відповідно до шлюбним договором; майно, придбане за рахунок або в якості особистої (виключної) власності; майно, придбане відповідно до правом переважного придбання одного з подружжя; майно, придбане в порядку спадкування; компенсація збитку одного з подружжя (вважаємо, що мається на увазі відшкодування шкоди здоров'ю одного з подружжя); одяг і предмети особистого користування, які не є розкішною (особливо цінними речами); інструменти, необхідні для здійснення професійної діяльності одного з подружжя.

Цікава є і ст. 1357: «у разі придбання майна одним з подружжя до вступу в шлюб в розстрочку, воно визнається особистим майном цього дружина, навіть якщо оплата (повністю або частину) проводилася грошима загального користування». Цінні папери вважаються приватною власністю дружина, на чий ім'я вони оформлені, але, разом з тим, дивіденди (інший дохід) від цінних паперів надходять в загальні активи. Подружжя несуть солідарну відповідальність за недоговірних зобов'язань, якщо хоча б один з них діяв у спільних інтересах (ст. 1366) [13].

Участь в азартних іграх законом не заохочується, за такими зобов'язаннями чоловік відповідає своїм особистим майном, звернення стягнення на загальну подружню власність неможливо (ст. 1371 і ст. 1372) [15, с. 178-182].

Управління та розпорядження подружнього власністю здійснюється подружжям спільно, якщо інше не визначено шлюбним договором. При цьому подружжя зобов'язане інформувати один одного про отримувані доходи (ст. 1383).

При здійсненні термінових витрат, презюмується згода другого з подружжя. В силу ст. 1386 достатньо згоди лише одного з подружжя, щоб провести термінові витрати. Якщо один з подружжя діяв без згоди другого з подружжя і його дії призвели до економічної вигоди, той з подружжя, чия згода не була отримана, не має права оскаржувати такі акти (ст. 1390) [13].

Сутність режиму роздільності полягає в тому, що незалежно від часу і способів придбання майна воно не об'єднується в єдине ціле, а юридично закріплюється за кожним з них. Кожному з подружжя належить не тільки його дошлюбне майно, а й те, що він придбав у шлюбі. При такому положенні один з подружжя-невласник не набуває прав на майно другого з подружжя, навіть якщо воно було отримано в період спільного життя [15, с. 178-182].

Сімейне право Великобританії (Сімейний закону 1996 року – *Family Law Act*) визначає режим роздільного майна подружжя в як законний. В англійському праві, ще починаючи з 1882 року, заміжні жінки не придбали ніяких особливих прав власності на шлюб.

Роздільний режим майна припускав, що жінка, яка не внесла жодної майновий внесок при вступі в шлюб, нічого в шлюбі і не набувала. Таким чином, єдиний власник майна в шлюбі був чоловік. Законом про власність заміжних жінок (*Married Women's Property Act*) [22, 7, с. 59-87] всяке майно заміжньої жінки, коли б і як би воно не було придбано, становить її власне майно [8, с. 228-232].

До видання цього закону заміжня жінка була практично позбавлена майнової самостійності.

Роздільне майно могло виникнути тільки в силу прямого застереження в документах, на підставі яких власність передавалася заміжній жінці або її довірчим власникам. «Загальне право» виходить з обов'язки чоловіка утримувати дружину, тобто надавати їй продукти харчування, одяг, житло, кошти на лікування. Тому суми, що видаються чоловіком дружині для ведення господарства, повинні вважатися власністю чоловіка. Згідно з положеннями цивільного права Англії, майно, набуте одним особою за власний коштом, дані іншим особою, належить останньому. Отже, якщо, як це зазвичай було раніше, чоловік працює, а дружина займається господарством і дітьми, при системі роздільності практично все майно, що належить подружжю у шлюбі, є власністю чоловіка. Крім того, англійське цивільне право визнає, що грошові витрати однієї особи на майно іншого не дають першого прав на це майно [20, 14, с. 37-57].

Таким чином, якщо дружина вносить в власність чоловіка будь-які поліпшення за рахунок своїх коштів, вона по загальним правилом не отримує ніяких прав на це майно. В останні роки ряд законодавчих актів пом'якшив це положення. Тепер, якщо один з подружжя вносить поліпшення в житло, що належить іншому з подружжя, то право на ці поліпшення належить їм обом в рівних частках. У 1970 році був виданий закон, що надав суду можливість визнати за одним з подружжя, який зробив суттєвий внесок, що має грошовий вираз, в удосконалення майна, що належить іншому з подружжя, права бенефіціанта, причому в такому розмірі, який суд визнає справедливим. Однак все майно не стає спільною власністю, як це сталося б за українським законодавством.

Права подружжя захищає і судова практика, яка, пристосовуючи режим роздільності до реальних життєвих ситуацій, виходить з того, що якщо кожен з подружжя вніс гроші на придбання речі, вони стають суб'єктами права спільної власності на куплену річ, і що належна кожному з них частка залежить від вкладеної суми, а якщо один з подружжя придбав власним коштом майно на загальне ім'я, то він, тим самим, мав намір зробити дарування половини цього майна.

Судовою практикою врегульована досить поширена ситуація, коли будинок купувався на гроші одного з подружжя, а оформлявся на ім'я іншого. В такому випадку один з подружжя, який сплатив вартість придбаного майна, стає його бенефіціантом. Це впливає з наступного загального правила, що існує в англійському праві: якщо будь-яке майно, що купується на гроші однієї людини, оформляється на ім'я іншої, то при відсутності доказів іншого встановлюється так званий «логічно виведений траст» (resulting trust), так як передбачається, що саме такою була воля набувача [16, с. 279-287].

У 1973 році новий Закон про шлюбні справи надав суду право здійснювати перерозподіл майна подружжя у разі розлучення з метою досягнення справедливого результату. Так, рішенням у справі *White v. White* в країні був фактично запроваджений принцип рівності часток подружжя при розподілі майна. При цьому було визнано, що відсутність самостійного заробітку у одного з подружжя не дає підстав для відступу від цього принципу (*Lambert v. Lamber*), адже турбота про сім'ю і домашнє господарство розглядається згідно ст. 25 (2) (Закону про шлюбні справи як внесок у добробут сім'ї, рівноцінний отриманню заробітку).

Висновки. Отже, законодавством багатьох країн Європи в якості законного режиму майна подружжя передбачений режим спільної власності майна подружжя без виділення часток, за яким загальним вважається: майно, набуте подружжям разом чи порізно під час шлюбу, за винятком особистих речей; доходи від власного майна кожного з подружжя; доходи від професійної діяльності кожного з подружжя; господарство, кероване кожним з подружжя і засноване після укладення шлюбу. До особистого майна подружжя належить майно, що: належало кожному з них на праві власності до укладення шлюбу; отримане в шлюбі за заповітом або в дар, якщо в заповіті або в договорі дарування не вказано про входження цього майна до складу загального майна; призначене для особистого користування або професійної діяльності; отримане в якості відшкодування збитку, в тому числі, допомоги по тимчасовій непрацездатності або інвалідності; придбане за рахунок коштів, виручених від продажу майна, що підлягає державній реєстрації і зареєстрованого на ім'я кожного з подружжя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 40-44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21. Ст. 135.
4. Всезагальна декларація прав людини: прийнята на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН резолюцією 217 А (III) від 10.12.1948 р. (Конвенція про право, що застосовується до режимів власності подружжя (Гаага, 14.10.1978 р.)
5. Європейська конвенція з прав людини (з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів № 1, 4, 6, 7, 11 12, 13 та Протоколу № 14, (CETS no. 194), з дати набрання ним чинності 01.06.2010 р.). URL: http://www.echr.coe.int/documents/convention_ukr.pdf
6. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_002#Text. Набрання чинності для України міжнародного договору, відбулась 01.02.2008, підстава - v1401321-07 (Лист Міністерства закордонних справ України від 03.05.2007 № 71/14-612/1-1401). Закон України «Про приєднання України до Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо

батьківської відповідальності та заходів захисту дітей» від 14 вересня 2006 № 136-V (136-16) від 14.09.2006, ВВР, 2006, N 43, ст.417 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1401321-07#Text> (дата звернення: 24.05.2021).

7. Бен Гріффін. Клас, стать та лібералізм у парламенті, 1868-1882: випадок актів про власність заміжніх жінок, Історичний журнал, Вип. 46, № 1 (березень, 2003), С. 59–87.

8. Білик О.О. Питання, пов'язані з розірванням шлюбу, у практиці європейського суду з прав людини. Проблеми цивільного, господарського, трудового права та права соціального забезпечення. *Часопис Київського університету права*. 2020/2. С. 228-232.

9. Болотіна Н. Б., Феськов М. М. Європейська соціальна хартія (переглянута) і Україна. *Юридична наука*. 2011. № 3. С. 36–47.

10. Довгерт А. С., Захватаєв В. М. Цивільний кодекс Франції (Code Civil des Français), Кодекс Наполеона (Code Napoléon) // *Юридична енциклопедія: В 6-ти тт. - Т. 6: Т - Я. К.*, 2004. 768 с.

11. Кодекс Наполеона // *Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]*. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. Т. 3: К - М. 792 с.

12. Кодекс Наполеона в теоретических и исторических исследованиях: сборник статей / Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Академия МВД; научный редактор С. В. Липень. Минск: Академия МВД Республики Беларусь, 2007. 258 с.

13. Королівський указ від 24 липня 1889 року про опублікування Цивільного кодексу. «Гасета де Мадрид» 206 від 25.07.1889. Вступ у силу: 16.08.1889. Міністерство благодаті і юстиції. URL: [https://www.boe.es/eli/es/rd/1889/07/24/\(1\)/con](https://www.boe.es/eli/es/rd/1889/07/24/(1)/con)

14. Майданик Р. А. Довірча власність у цивільному праві України (формування, порівняльний аналіз і поняття). *Українське комерційне право*. 2004. № 5. С. 37–57.

15. Мельниченко О.В. Правове регулювання режиму власності подружжя у проекті Регламенту Європейської комісії про юрисдикцію, застосовуване право, визнання та застосування рішень у справах щодо правового режиму майна подружжя. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 3. С. 178 – 182.

16. Рябчинська А.О. Право довірчої власності в англо-американській та континентальній системах права: порівняльно-правова характеристика. *Правове регулювання економіки*. 2018. № 17. С. 279-287.

17. Справа К. і Т. проти Фінляндії (K. and T. v. Finland) (скарга № 25702/94, § 150, ECHR 2001 VII): постанова Великої палати ЄСПЛ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_056#Text

18. Федорова А.Л. Основні тенденції та проблеми розвитку міжнародних механізмів захисту соціальних прав людини. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 117(1). С. 48-54.

19. Цивільний кодекс Франції // *Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]*. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. Т. 6: Т - Я. 768 с.

20. Шимон С. І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн Навч. посіб. (Курс лекцій). К.: КНЕУ, 2004. 220 с.

21. Katarzyna Sójka-Zielińska. Kodeks Napoleona. Historia i współczesność. Wydanie 2. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis Polska, 2008. 585 s.

22. Married Women's Property Act 1882. UK Public General Acts 1882 c. 75 (Regnal. 45_and_46_Vict) URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/45-46/75/contents>

23. The Turin process for the European Social Charter. The Council of Europe. URL: <http://www.coe.int/en/web/portal/high-level-conference-esc-2014>

24. Venandet, G. Code Civil Cent-Dexieme Edition 110, Pascale Guiomard / G. Venandet, F. Jacob, X. Henry, A. Tisserand-Martin, G. Wiederkehr. Dalloz, 2011. P. 1003.

25. Xavier O'Cal laghan «Leyes civiles de España», 3a edición, cerrada al 1 de enero de 1999, vol 1, Editorial Centro de Estudios Ramón Areces SA, Madrid, 1999, p. 30.

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. *Zakon Ukrainy*. Vidomosti Verkhovnoi Rady. № 30. 141. [in Ukrainian].

2. Tsyvilnyi Kodeks Ukrainy. (2003, January). [The Civil Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 40-44*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].

3. Simeinyi kodeks Ukrainy. (2002). [Family Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy*. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 21. 135. [in Ukrainian].

4. Vsezahalna deklaratsiia prav liudyny. (1948, December 10). [Universal Declaration of Human Rights]. Pryiniata na tretii sesii Heneralnoi Asamblei OON rezoliutsiieiu 217 A (III) r. Konventsiia pro pravo, shcho zastosovuietsia do rezhymiv vlasnosti podruzzhzia (1978, October 14). [Convention on the Law Applicable to Matrimonial Property Regimes]. [in Ukrainian].

5. Yevropeiska konventsiia z prav liudyny (z popravkamy, vnesenymy vidpovidno do polozhen Protokoliv № 1, 4, 6, 7, 11 12, 13 ta Protokolu № 14, (CETS no. 194). (2010, June 1). [European Convention on Human Rights]. Retrieved from: http://www.echr.coe.int/documents/convention_ukr.pdf [in Ukrainian].

6. Konventsiia pro yurysdyktsiiu, pravo, shcho zastosovuietsia, vyznannia, vykonannia ta spivrobotnytstvo shchodo batkivskoi vidpovidalnosti ta zakhodiv zakhystu ditei. (2008, February 1). [Convention on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Cooperation in Respect of Parental Responsibility and Child Protection Measures]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_002#Text *Zakon Ukrainy «Pro*

pryiednannia Ukrainy do Konventsii pro yurysdyktsiiu, pravo, shcho zastosovuietsia, vyznannia, vykonannia ta spivrobotnytstvo shchodo batkivskoi vidpovidalnosti ta zakhodiv zakhystu ditei» (2006, September 14). [Law of Ukraine "On Ukraines Accession to the Convention on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Cooperation Regarding Parental Responsibility and Child Protection Measures"]. № 136-V (136-16). VVR. N 43, 417. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1401321-07#Text>. [in Ukrainian].

7. Ben, Hriffin. (2003). Klas, stat ta liberalizm u parlamenti, 1868-1882: vypadok aktiv pro vlasnist zamizhnikh zhinok. [Class, Gender and Liberalism in Parliament, 1868-1882: The Case of the Married Womens Property Acts]. *Istorychnyi zhurnal*, Vyp. 46, № 1 59–87. [in English].

8. Bilyk, O.O. (2020). Pytannia, poviazani z rozirvanniam shliubu, u praktytsi yevropeiskoho sudu z prav liudyny. Problemy tsyvilnoho, hospodarskoho, trudovoho prava ta prava sotsialnoho zabezpechennia. [Issues related to divorce in the practice of the European Court of Human Rights. Problems of civil, economic, labor law and social security law]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2. 228-232. [in Ukrainian].

9. Bolotina, N. B., & Feskov, M. M. (2011). Yevropeiska sotsialna khartiia (perehlianuta) i Ukraina. [European Social Charter (revised) and Ukraine.]. *Yurydychna nauka*. № 3. 36–47. [in Ukrainian].

10. Dohert, A. S., & Zakhvataiev, V. M. (2004). Tsyvilnyi kodeks Frantsii (Code Civil des Français), Kodeks Napoleona (Code Napoléon). [Civil Code of France (Code Civil des Français), Napoleonic Code (Code Napoléon)]. *Yurydychna entsyklopediia: V 6-ty tt. - T. 6: T - Ya*. 768. [in Ukrainian].

11. Shemshuchenko, Yu.S. (Ed), ta in. (2001). Kodeks Napoleona. [Code Napoleon]. *Yurydychna entsyklopediia : [u 6 t.]. Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana*. T. 3 : K - M. 792. [in Ukrainian].

12. Lipen, S.V. (Ed). (2007). Kodeks Napoleona v teoreticheskikh i istoricheskikh issledovaniyah: sbornik statey. [The Napoleon Code in theoretical and historical research: a collection of articles]. Ministerstvo vnutrennih del Respubliki Belarus. Akademiya MVD. 258. [in Russian].

13. Korolivskiy ukaz vid 24 lypnia 1889 roku pro opublikuvannia Tsyvilnoho kodeksu. (1889, July 25). [Royal Decree of July 24, 1889 on the publication of the Civil Code]. «Haseta de Madryd» 206. Vstup u sylu: 16.08.1889. Ministerstvo blahodati i yustytsii. Retrieved from: [https://www.boe.es/eli/es/rd/1889/07/24/\(1\)/con](https://www.boe.es/eli/es/rd/1889/07/24/(1)/con) [in English].

14. Maidanyk, R. A. (2004). Dovircha vlasnist u tsyvilnomu pravi Ukrainy (formuvannia, porivnialnyi analiz i poniattia). [Trust property in the civil law of Ukraine (formation, comparative analysis and concepts)]. *Ukrainske komertsiiine pravo*. № 5. 37–57. [in Ukrainian].

15. Melnychenko, O.V. (2014). Pravove rehuliuвання rezhymu vlasnosti podruzzhzia u proekti Rehlamentu Yevropeiskoi komisii pro yurysdyktsiiu, zastosovuvane pravo, vyznannia ta zastosuvannia rishen u spravakh shchodo pravovoho rezhymu maina podruzzhzia. [Legal regulation of the regime of marital property in the draft Regulation of the European Commission on jurisdiction, applicable law, recognition and application of decisions in cases regarding the legal regime of marital property]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 3. 178 – 182. [in Ukrainian].

16. Riabchynska, A.O. (2018). Pravo dovirchoi vlasnosti v anhlo-amerykanskii ta kontynentalnii systemakh prava: porivnialno-pravova kharakterystyka. [The right of trust property in the Anglo-American and continental legal systems: comparative legal characteristics]. *Pravove rehuliuвання ekonomiky*. № 17. 279-287. [in Ukrainian].

17. Sprava K. i T. proty Finliandii. (2000, April 27). [The case of K. and T. v. Finland]. *Skarha № 25702/94, postanova Velykoi palaty YeSPL*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_056#Text [in Ukrainian].

18. Fedorova, A.L. (2013). Osnovni tendentsii ta problemy rozvytku mizhnarodnykh mekhanizmiv zakhystu sotsialnykh prav liudyny. [The main trends and problems of the development of international mechanisms for the protection of social human rights]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*. Vyp. 117(1). 48-54.

19. Shemshuchenko, Yu.S. (Ed), ta in. (2004). Tsyvilnyi kodeks Frantsii. [French Civil Code]. *Yurydychna entsyklopediia: [u 6 t.]. Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana*. T. 6 : T - Ya. 768 [in Ukrainian].

20. Shymon, S. I. (2004). Tsyvilne ta torhove pravo zarubizhnykh krain. Navch. posib. (Kurs lektsii). [Civil and commercial law of foreign countries. Education manual (Course of lectures)]. K.: KNEU. 220. [in Ukrainian].

21. Katarzyna, Sójka-Zielińska. (2008). Kodeks Napoleona. Historia i współczesność. [Codex Napoleon. History and modernity]. Wydanie 2. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis Polska. 585. [in Polish].

22. Married Womens Property Act. (1882). UK Public General Acts. 75 (Regnal. 45_and_46_Vict) Retrieved from: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/45-46/75/contents> [in English].

23. The Turin process for the European Social Charter. (2014). The Council of Europe. Retrieved from: <http://www.coe.int/en/web/portal/high-level-conference-esc-2014> [in English].

24. Venandet, G. (2011). Code Civil Cent-Dexieme [Civil Code]. Edition 110. 1003. [in French].

25. Xavier OCallaghan. (1999). «Leyes civiles de España». [Civil laws of Spain]. 3a edición, cerrada al 1 de enero de 1999, vol 1, Editorial Centro de Estudios Ramón Areces SA, Madrid. 30. [in Spanish].